

pražský
studentský
summit

BACKGROUND REPORT

Boj proti daňovým rájům

Lucie Herzogová
lucie.herzogova@amo.cz

AMO.CZ

Obsah

1	Jak číst background	3
2	Úvod	3
3	Charakteristiky daňových rájů	4
	3. 1 Historie	4
	3. 2 Definice	4
	3. 3 FSI	Chyba! Záložka není definována.
4	Typy daňových zvýhodnění	5
5	Organizace, které se problematikou zabývají	5
	5. 1 Historie	5
	5. 2 Současnost	5
	5. 3 Možnosti boje proti daňovým rájům	6
	5. 4 Fungování Globálního fóra	6
6	Dopady daňových rájů	7
7	Shrnutí	7

1 Jak číst background

Tento background report vznikl pro účely simulovaného jednání Hospodářského a finančního výboru Organizace spojených národů na Pražském studentském summitu. Cílem backgroundu je každému delegátovi stručně nastinit problematiku daňových rájů a pomoci mu se v ní zorientovat. Background by se měl stát základním pramenem pro psaní stanoviska, které bude

pomocníkem pro další jednání. Tento background nepokrývá celou problematiku, proto se doporučuje dohledat si i rozšiřující zdroje.

Background byl sepsán v červenci roku 2021, vzhledem ke stále se vyvíjející situaci této problematiky nelze zajistit aktuálnost všech údajů v době publikace.

2 Úvod

Někteří jedinci a firmy fakticky neplatí daně (nebo alespoň jejich významnou část). Jak je to možné?

Nejprve k daním obecně. Můžeme je rozdělit na přímé a nepřímé. Přímé musí platit osoba, ke které se daň vzťahuje – jedná se například o daň z příjmu. Naopak k daním nepřímým patří především daň z přidané hodnoty (DPH), která tvoří část ceny, kterou zaplatí spotřebitel. Následně ji pak odvádí firma, která produkt prodala. Jaká je tedy cesta k daňovému zvýhodnění?

Možným řešením jsou tzv. „daňové ráje“, území s vlastní daňovou jurisdikcí, jejichž daňové zákony umožňují platit nulové nebo minimální daně. Nevyžadují, aby obchodní společnosti byly se svými financemi transparentní, a jen neochotně spolupracují při vyšetřování daňových deliktů se zbytkem světa.¹ Kvůli daňovým rájům tak ostatní státy přicházejí o značné sumy peněz, jež pak chybějí ve veřejných rozpočtech, využívaných například na rozvoj zdravotnictví. Dochází také k ovlivnění konkurence mezi firmami, které zdaňují v daňových rájích, a ostatními subjekty hospodářské soutěže s běžnou daňovou zátěží. S tím souvisí morální dilema, kdy, jak a jestli se vůbec mohou daně v jednotlivých zemích korigovat, jestli země musí být v tomto ohledu transparentní atd.

Ideálním příkladem týkajícím se problematiky daňových rájů je operace známá jako Dvojitá irská s nizozemským sendvičem, kdy díky přesunu peněz na Bermudy ušetřila firma Google v roce 2016 na daních v přepočtu 76 miliard. Google používá dvě konstrukce daňové

optimalizace, které jsou označované jako „dvojitá irská“ a „holandský sendvič“, aby většinu zisků z aktivit mimo Spojené státy uchránil před zdaněním. Internetový gigant vlastní v Irsku dvě firmy, a to Google Ireland Ltd a Google Ireland Holdings. První shromažďuje většinu mezinárodních příjmů z reklamy, následně tyto peníze převádí na nizozemskou dceřinou společnost Google Netherlands Holdings BV. Ta poté finance transferuje na holding Google Ireland Holdings Unlimited, který sídlí na Bermudách, kde platí nulovou daň, přičemž tato firma je ve skutečnosti prázdnou schránkou. Využívá přitom podmínky nastavené v mezinárodních dohodách o zaměnění dvojího zdanění, které mezi uvedenými státy platí. Netransparentnost firemních financí v daňovém ráji spolu s neochotou daňového ráje spolupracovat s domácími úřady při daňovém řízení společnost pak chrání před možnými právními následky. Právě díky využití dvou irských a jedné nizozemské dceřiné společnosti doslala tato praktika název Dvojitá irská s nizozemským sendvičem.² Tato praktika byla po nátlaku mezinárodního společenství ukončena k roku 2020.

Rovněž se v rámci daných ilegálních snah často využívají ustanovení o svěřenských fondech spravující majetek pro anonymního vlastníka. Další možností je třetí osoba nebo řetězec osob, na kterou se firma přepíše, aby bylo zajištěno, že na skutečného vlastníka úřady nikdy nepřijdou. Jiné velké korporace si jsou v některých případech dokonce schopny vyjednat výhodnější daňové podmínky i u státu, který není daňovým rájem.

3 Charakteristiky daňových rájů

3. 1 Historie

„Dějiny daňových rájů sahají do hluboké minulosti. Již antičtí obchodníci používali malé ostrůvky v okolí Athén jako překladiště pro své zboží, aby se vyhnuli 2% clu uvalenému na dovoz a vývoz do města. Ve středo-věku měli daňové úlevy obchodníci v londýnském City a německá Hanza těžila z rozsáhlých daňových smluv. Později byly daňovým rájem nizozemské Flandry, které minimalizovaly cla v přístavech. Angličtí obchodníci s vlnou raději dodávali své zboží tam než do Anglie, která je zatěžovala přílišnými cty. V r. 1721 americké kolonie obchodovaly raději s Latinskou Amerikou než s Anglií, také z důvodu vysokých daní a cel.“³

3. 2 Definice

Je až překvapivé, že pro tak frekventovaný pojem jako daňový ráj neexistuje žádná právní ani všeobecně uznávaná definice, která by tento pojem jasně vymezila. Využijme tedy pro naše účely charakteristiku, kterou stanovila Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development, dále OECD), která se touto problematikou ve velké míře zabývá.⁴

Obr. 1 Daňové ráje podle indexu FSI

Daňové ráje charakterizují 3 kritéria⁵:

- **nulové či minimální sazby daní**

Typický znak daňových rájů. Ekonomické subjekty se obvykle snaží o maximalizaci zisku a snižování svých nákladů, mezi které patří i daňové zatížení. Daňové ráje si tedy nastavily minimální sazbu daní pro přilákání zahraničních podnikatelů.⁶ Nulovou sazbu mají například Kajmanské ostrovy.

- **administrativní a právní ochrana, která zabraňuje výměně relevantních informací s dalšími státy**

Administrativa je v těchto zemích pro zahraniční společnosti výrazně jednodušší, neboť nemusí předkládat daňová přiznání či účetní výkazy. Tyto země totiž mají svůj administrativní systém nastavený velmi benevolentně.⁷

- **nedostatečná transparentnost**

Souvisí s předchozím kritériem. Pro podnikatele totiž často bývá atraktivní právě administrativní a právní ochrana v kombinaci s nedostatkem transparentnosti, která jim víceméně zaručuje, že je daňové úřady neodhalí. Za projev transparentnosti jsou považovány informace jako zveřejňování hospodářských výsledků, peněžních toků a další.

3. 3 FSI

FSI (Index korporátních daňových rájů), vypracován organizací Tax Justice Network, hodnotí míru utajení a rozsah offshore finančních aktivit v jednotlivých státech.⁸ Za zprostředkovatele označuje i jiná místa než Evropská komise, která daňovými ráji označila hlavně malé karibské či tichomořské ostrovy.⁹ Velkou roli hrají tzv. offshore společnosti, které jsou základními jednotkami daňových rájů. Do češtiny bychom tento termín mohli přeložit jako „mimo pobřeží“. Historicky pojem označoval ostrůvky, které ležely nedaleko pobřeží vyspělých států. Později začaly tyto malé ostrovy nabízet různá daňová zvýhodnění, aby přilákaly na svá území zahraniční kapitál a zvýšily tak svůj ekonomický potenciál.¹⁰

4 Typy daňových zvýhodnění

Zatím jsme charakterizovali jen daňové ráje a z jakých důvodů je ekonomické subjekty využívají. Je ovšem nutné dodat, že v současnosti i mnoho vyspělých států, které přímo nespadají do kategorie daňových rájů, nabízí různá daňová zvýhodnění, aby nalákaly i na svá území zahraniční kapitál či investory. Každá země nabízející daňové zvýhodnění si však určuje sama, jestli bude nabízet například univerzální daňové zvýhodnění pro všechny ekonomické subjekty, či nabídne daňové výhody jen konkrétním zahraničním společnostem. Daňová zvýhodnění můžeme nezávisle na konkrétních státech rozdělit do šesti kategorií¹¹:

- individuální daňová zvýhodnění, jež jsou nabízena investorům,
- daňová zvýhodnění pro holdingové společnosti¹²,

- daňová zvýhodnění vycházející z teritoriálního principu zdanění¹³,
- daňová zvýhodnění spočívající v aplikaci snížené sazby daně z příjmu pro kvalifikované subjekty,
- daňové výhody plynoucí z paušálního osvobození pro některé subjekty (musí platit jen fixní poplatek jednou ročně),
- daňová zvýhodnění v zemích, které nevyužívají daň z příjmu.

Jedna z daňových výhod typická pro vyspělé státy je tzv. investiční pobídka, kdy stát nabízí zahraničním investorům úlevy na daních. Cílem tohoto opatření může být příliv investic do regionů, které trpí vysokou nezaměstnaností

5 Organizace, které se problematikou zabývají

Problematika daňových rájů se týká všech států – některé jsou samy daňovými ráji, jiné je využívají a velká část na nich tratí nemalé peníze, které by mohly přispět státnímu rozpočtu. Není proto divu, že se bojem s daňovými ráji začaly zabývat různé mezinárodní organizace. Patří mezi ně skupiny G20, Financial Action Task Force (dále FATF), EU¹⁴ a od roku 2016 také OSN. Žádná z těchto mezinárodních organizací se však nezabývá výlučně daňovými ráji.

„Některé státy jsou současně v OECD a zároveň samy daňovými ráji“

5. 1 Historie

Nejangažovanější institucí v tomto tématu je bezpochyby sdružení vyspělých států OECD, která na poli této problematiky bojuje již od roku 1998.¹⁵ Na počátku se zdálo, že bude sdružení velmi silnou pákou proti daňovým únikům,¹⁶ což se později ukázalo jako nereálné. Zřejmým důvodem se stala nejen změna směřování sdružení, ale také střet zájmů, jelikož některé státy jsou současně v OECD a zároveň samy daňovými ráji, například Švýcarsko nebo Lucembursko.¹⁷ Od roku 1999 se také vede seznam jurisdikcí,¹⁸ které vykazují znaky daňových rájů.

Uskupení G20 vyvinulo systém „černé listiny“, kam zahrnulo státy, které objektivně splňovaly kritéria daňových rájů. Aby byly dané státy z listiny vymazány, musely podepsat smlouvu s 12 státy, kterým přislíbily větší transparentnost a spolupráci při výměně informací. Problém nastal v momentě, kdy dotčené státy sehnaly 12

spojenců prakticky přes noc, některými z nich byly samozřejmě i jiné daňové ráje. Nakonec byly na tuto listinu zapsány pouze čtyři státy, což jen dokazuje, jak malá byla v minulosti snaha vyřešit situaci.¹⁹

Zatímco OECD se zabývá daňovými úniky, transparentností a výměnou informací mezi státy, FATF²⁰ se specializuje hlavně na odhalování praní špinavých peněz.

5. 2 Současnost

Oproti minulému nevydařenému pokusu se tento rok skupina G20 shodla na společném postupu v boji proti daňovým rájům. Ministři financí členských zemí odsouhlasili plán na globální minimální daň ze zisku ve výši 15 procent. Také by se měl změnit způsob, jakým jsou vysoce ziskové nadnárodní společnosti, např. Amazon a Google, zdaňovány. Daně mají odvádět spíše podle toho,

kde prodávají produkty a služby než podle umístění svých sídel. Návrh by měl vejít v platnost v roce 2023, čeká se především na říjnový summit, na kterém bude G20 zasedat. Celosvětové zdanění velkých nadnárodních firem alespoň 15 procenty ze zisku bývá označováno za mílový krok směrem k větší daňové spravedlnosti.²¹ Doposud jej schválilo 132 zemí. Tato minimální sazba by podle OECD mohla celosvětové daňové příjmy zvýšit o přibližně 150 miliard dolarů (3,3 bilionu korun) ročně. Proti tomuto návrhu se postavilo například Irsko, Maďarsko nebo Keňa, nepodepsaly ho také státy jako Nigérie, Estonsko nebo Barbados.²²

5.2.1. OSN a agenda daňových rájů

OSN zatím sleduje tuto problematiku spíše s odstupem, přesto vydala dva důležité dokumenty: Modelovou úmluvu o zamezení dvojího danění mezi rozvinutými a rozvíjejícími se státy (Model Nations Double Taxation Convention) a Manuál pro vyjednávání bilaterální daňových smluv mezi těmito státy (Manual for the Negotiation of Bilateral Tax Treaties between Developed and Developing Countries), přičemž se inspiruje prací OECD, se kterou spolupracuje. Daňovou tématikou se zabývá Komise expertů na mezinárodní spolupráci v daňových otázkách (Commission of Experts on International Cooperation in Tax Matters). Mandát této komise zahrnuje také vedení dialogu o zlepšování a podpoře mezinárodní daňové spolupráce.

5.3 Možnosti boje proti daňovým rájům

Zpráva OECD navrhuje následující kroky čistě technického i praktického rázu:

- neosvobozovat od daně příjem (s ohledem na zamezení dvojímu zdanění²³), který nebude ve druhém státě dostatečně zdaněn,
- evidovat zahraniční finanční transakce domácích daňových poplatníků a sdílet s ostatními státy tyto informace,

- odstranit překážky bránící daňovým úřadům v přístupu k bankovním informacím, jako je ne-transparentnost a neochota daňových rájů týkající se jejich daňových poměrů.
- více spolupracovat v oblasti výměny informací v daňových otázkách a vypovědět dohody o daních (zejména smlouvy o zamezení dvojího zdanění) s daňovými ráji, v budoucnosti takové dohody vůbec neuzavírat.²⁴

I když je na světě hned několik rozdílných organizací zabývajících se daňovými ráji, všechny mají stejný cíl – zajištění transparentnosti a efektivní výměny informací. V konečné fázi se ale opatření v boji s daňovými ráji rozdělují do tří procesů – vytvoření nových pravidel, implementace a následného zhodnocení, zda se implementace zdařila.²⁵ O tuto implementaci by se mohlo postarat například Fórum (jak je také naznačeno v již zmíněné zprávě OECD), které by mohlo být zřízeno v každé zasažené i méně problémové oblasti.

5.4 Fungování Globálního fóra

Ve spolupráci s Globálním fórem by státní jurisdikce přijala určité standardy transparentnosti a zavázala se k výměně informací v oblasti daní, čímž by do značné míry přestala být daňovým rájem. Globální fórum se již od svého vzniku zaměřilo na formulaci tzv. mezinárodního daňového standardu a následné hodnocení jeho implementace členskými jurisdikcemi. Členy Globálního fóra se totiž brzy staly mimo jiné všechny jurisdikce uvedené na seznamu daňových rájů ze Zprávy OECD z roku 2000 a také země G20. Tento standard je tvořen zejména Modelovou smlouvou o výměně informací v daňových záležitostech (Model Agreement on Exchange of Information on Tax Matters), kterou Globální fórum vypracovalo společně s OECD a která má zemím sloužit jako vzor při uzavírání bilaterálních smluv o výměně informací.²⁶

6 Dopady daňových rájů

Dopady daňových rájů jsou značné pro všechny státy světa. Pro ty, které můžeme považovat za aktivní daňové ráje, je dopad pozitivní, a to především díky nemalým ziskům. V těchto zemích se totiž shromažďují firmy, které slibují placení daní a s tím související velký příspun peněz do státního rozpočtu. Na opačné straně spektra stojí země rozvojové, pro které mohou i

minimální ztráty ve státním rozpočtu znamenat existenční problémy. I pro EU je boj proti daňovým únikům aktuálně jednou z priorit. Podle informací Evropského parlamentu se kvůli daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem „ztrati“ až 1 000 miliard eur ročně, což je jistě nezanedbatelná částka.²⁷

7 Shrnutí

Daňové ráje představují dlouhodobý palčivý problém. Umožňují daňové úniky pomocí minimálních, nebo dokonce nulových daní. Státům, které daňovými ráji nejsou, ale způsobují ztrátu financí jinak putujících do státního rozpočtu. Převážně u rozvojových zemí

pak mohou mít tyto ztráty následky až existenční rozdíly.²⁸ Až v roce 2021 se usneslo větší množství států na jednotném postupu. Tato problematika ale stále nabízí velký prostor pro objevení nových mechanismů, jejich implementaci a mnoho dalšího.

Otázky pro jednání

- Je Váš stát členem OECD, Globálního fóra nebo jiné organizace zabývající se touto problematikou?
- Jak se Váš stát staví k výměně informací a dat v souvislosti s daňovými povinnostmi?
- Je Váš stát daňovým rájem?
- Jak si Váš stát stojí v žebříčku Financial Secrecy Index (<http://www.financialsecrecyindex.com/>) nevládní organizace Tax Justice Network?
- O jak velké množství financí Váš stát přichází kvůli daňovým rájům?
- Jaké daňové požadavky musí splňovat ve Vašem státu evidovaná firma?
- Jsou pro Váš stát zásadní ztráty pramenící z daňových úniků?
- Jaká daňová zvýhodnění Váš stát poskytuje?
- Podporí Váš stát návrh na globální daňová pravidla dle návrhu G20 a OECD?
- Na jakou minimální a na jakou maximální daň je ochoten přistoupit Váš stát?
- Jaké jsou cíle Vašeho státu ve vyjednávání ohledně této problematiky

Doporučené a rozšiřující zdroje

Oficiální stránky OECD

- <http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/>

Jednoduché shrnutí problematiky, kritérie pro definici daňových rájů (ale opatrně na objektivitu, jelikož se jedná o nátlakovou skupinu)

- https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Identifying_Tax_Havens_Jul_07.pdf

Více o FSI

- <https://fsi.taxjustice.net/en/>

Problematika z pohledu EU

- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/490673/IPOL-JOIN_ET\(2013\)490673_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/490673/IPOL-JOIN_ET(2013)490673_EN.pdf)

Více o fungování G20

- <http://www.g20.org>
- <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/050914.pdf>
- Krátká reportáž o současnosti G20, OECD: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3338928-konec-dano-vych-raju-skupina-zemi-g20-podporila-spolecny-postup-proti-nadnarodnim>

Videa

- <https://www.google.com/url?q=https://www.youtube.com/watch?v%3DZmEvAk5LRko&sa=D&source=editors&ust=1627377718052000&usg=AOvVawoV-1NBCrfAM6ehQGsAZJSI>
- <https://www.google.com/url?q=https://www.youtube.com/watch?v%3DioFOUR5x5Rg&sa=D&source=editors&ust=1627377718052000&usg=AOvVaw1CaqgvNG88zQwbPOMsIYoI>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních – OSN, NATO a EU.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Lucie Herzogová

Autorka je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Lucie Herzogová

Imprimatur: Stanislav Kamenický, Matěj Frouz, Kryštof Kruliš, Ondřej Běhan

Jazyková úprava: Sára Abboudová

Sazba: Stanislav Kamenický

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro
potřeby XXVII. ročníku Pražského studentského summitu.**

© AMO 2021

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

Seznam použitých zdrojů

¹ BOOIJINK, Laurens a Francis WEYZIG. IDENTIFYING TAX HAVENS AND OFFSHORE FINANCE CENTRES. *Tax justice network* [online]. , 10 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Identifying_Tax_Havens_Jul_07.pdf

² Ibidem.

³ Daňové ráje I. - Úvod [online]. eprávo, 2002 [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/danove-raje-i-uvod-18130.html>

⁴ About the Global Forum [online]. OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/>

⁵ BOOIJINK, Laurens a Francis WEYZIG. IDENTIFYING TAX HAVENS AND OFFSHORE FINANCE CENTRES. *Tax justice network* [online]. , 10 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: https://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Identifying_Tax_Havens_Jul_07.pdf

⁶ ibidem

⁷ mor. Konec daňových rájů. Skupina zemí G20 podpořila společný postup proti nadnárodním firmám [online]. 2021 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3338928-konec-danovych-raju-skupina-zemi-g20-podporila-spolocny-postup-proti-nadnarodnim>

⁸ Financial Secrecy Index. Tax justice network [online]. 2020 [cit. 2021-7-28]. Dostupné z: <https://fsi.taxjustice.net/en/>

⁹ ELČIĆ, Sandro. Pokrytecká Evropa: Za daňové ráje označuje exotické země, premianty jsou ale britské ostrovny i státy kontinentu. Hospodářské noviny [online]. 2019 [cit. 2021-7-28]. Dostupné z: <https://zahraniční.ihned.cz/c1-66579710-pokrytecka-evropa-za-danove-raje-oznacuje-exoticke-zeme-hlavni-jsou-pritom-britske-ostrovny-a-staty-kontinentu>

¹⁰ PETROVIČ, Pavel. Encyklopédie daňových rájů a jejich využití. 1. vyd. Beroun: Newsletter, 2002. ISBN 80-863-9481-6 [cit. 2021-7-23]

¹¹ ibidem.

¹² holdingová společnost je mateřskou společností ve sdružení korporací, v čele které se nachází a kterou řídí.

¹³ Tj. že jsou daněny pouze příjmy plynoucí ze zdrojů nacházejících se na území příslušné země.

¹⁴ European initiatives on eliminating tax havens and offshore financial transactions and the impact of these constructions on the Union's own resources and budget: Study [online]. Directorate General for Internal Policies, Policy Department D: Budgetary Affairs, 2013, s. 135 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/490673/IPOL-JOIN_ET\(2013\)490673_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/490673/IPOL-JOIN_ET(2013)490673_EN.pdf)

¹⁵ About the Global Forum [online]. OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/>

¹⁶ ibidem

¹⁷ ibidem

¹⁸ součástí jsou také oblasti s autonomní politikou a zámořské části.

¹⁹ 38 LAWRENCE, Felicity. Blacklisted tax havens agree to implement OECD disclosure rules. In: The Guardian [online]. 2009 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2009/apr/07/g20-banking>

²⁰ What we do. FATF [online]. 2021 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwe/>

²¹ Reuters. G20 backs crackdown on multinationals' use of tax havens [online]. 2021 [cit. 2021-7-28]. ISSN Support the Guardian. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/10/g20-backs-crackdown-on-multinationals-use-of-tax-havens>

²² mor. Konec daňových rájů. Skupina zemí G20 podpořila společný postup proti nadnárodním firmám [online]. 2021 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3338928-konec-danovych-raju-skupina-zemi-g20-podporila-spolocny-postup-proti-nadnarodnim>

²³ „Dvojí zdanění se definuje jako situace, kdy se stejný předmět podrobuje dvakrát či vícekrát zdanění stejného nebo podobného typu.“ (Schillerová Petra – Vznik a řešení mezinárodního dvojitého zdanění)

²⁴ Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue [online]. OECD, 1998 [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/44430243.pdf>

²⁵ FATF (2012-2020), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France, [cit. 2021-7-23]. Dosudné z: www.fatf-gafi.org/recommendations.html

²⁶ About the Global Forum [online]. OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/about-the-global-forum/>

²⁷ Transparentnost především. Země EU se dohodly na nových daňových pravidlech, ČR se nelíbil způsob hlasování [online]. Euraktiv, 2021 [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/transparentnost-predevsim-zeme-eu-se-dohodly-na-novyh-danovyh-pravidlech-cr-se-nelibil-zpusob-hlasovani/>

²⁸ ibidem